

Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi: 20.05.2019
Kabul Tarihi: 09.07.2019

Research Article
Received: 20.05.2019
Accepted: 09.07.2019

Hayırsever Baştürk, Feride. (2019). Finansal okuryazarlık düzeyi ile sigortalı olma arasındaki ilişkinin incelenmesi. *KOCATEPEİİBF Dergisi*, Aralık 2019, 21(2), 82-97.

FINANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİ İLE SİGORTALI OLMA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

FERİDE HAYIRSEVER BAŞTÜRK²

ÖZ

Finansal okuryazarlık; bireylerin finansal kararlar almasında ve finansal refahı elde edebilmesi için gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışın bir birleşimi olarak tanımlanmıştır. Finansal erişim ise; bireylerin ve işletmelerin ödeme işlemleri, tasarruf hesapları, mevduat, kredi ve sigorta poliçeleri gibi ürün ve hizmetlere uygun şartlarda ve yeterli düzeyde ulaşabilmesini ve bunları kullanabilmesini ifade etmektedir. Bu araştırmanın amacı, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi ile sigorta poliçesine (Yangın ve DASK, trafik, sağlık, hayat veya diğerlerinden en az biri) sahip olma arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bilecik ve çevre illerde yaşayan farklı meslek gruplarında çalışan kişiler arasından tesadüfi olarak seçilen 429 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların %61,8'i sigorta poliçesine sahip olduğunu ifade etmiştir. Sigorta poliçelerinin %40,1 ile yangın ve DASK, %39,2 ile trafik sigortasında olduğu görülmüştür. Temel finansal bilgi sorularının tamamına doğru cevap veren katılımcıların %74,5'i sigorta poliçesine sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Bilgi, Finansal Erişim, Sigorta Poliçesi

82

JEL Kodları: G40, D91, G22

THE INVESTIGATION OF RELATIONSHIP BETWEEN THE LEVEL OF FINANCIAL LITERACY AND HAVING INSURANCE POLICY

ABSTRACT

Financial literacy has been described as the combination of awareness, knowledge, ability, attitude and behaviour which are required for individuals to make financial decisions and achieve financial well-being. Financial inclusion states that individuals and managements can reach the products and services such as payment transactions, saving accounts, deposit, credit and insurance policies in favorable circumstances and adequate level and use them. The purpose of this study is that relationship between the level of financial literacy of individuals and having insurance policy (at least one of the fire and TCIP, motor liability, health, life or others) is examined. 429 participants randomly chosen among people living in Bilecik and its surrounding cities and working in different occupational groups have been reached. 61.8% of the participants state that they have insurance policy. It has been seen that 40.1% of insurance policies are fire and natural disasters and 39.2% of insurance policies are motor vehicles liability insurances. 74.5% of the participants who answer all of the basic financial knowledge questions correctly have insurance policy.

Keywords: Financial Literacy, Financial Knowledge, Financial Inclusion, Insurance Policy.

JEL Codes: G40, D91, G22

¹ Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmiştir. (Proje No: BŞEÜ.15-02, 2016.01)

² Doçent, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi Bankacılık ve Finans Bölümü, feride.basturk@bilecik.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8381-1743

GİRİŞ

Finansal piyasalarda yaşanan gelişmelere bağlı olarak ürün sayısındaki artışların yatırımcıların ilgisini çekmesi beklenmektedir. Piyasalardaki yatırımcı sayısının artması, yatırımcıların finansal ürünleri tanınmasına diğer bir deyişle farkında olmasına bağlıdır. Ayrıca bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde yaşanan teknoloji artışına bağlı olarak yeni ürünlerin hayata geçmesi de ülke gelişmişlik düzeyleri için son derece önemlidir. Arz yönlü bu değişiklikler olurken talep yönlü değişikliklerin veya artışların olması işlem veya ürün alımına destek olacaktır. Özellikle finansal tüketicilerin finansal ürünlere erişiminin artması istenmekte, farkındalık seviyesinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda gerek uluslararası finansal kuruluşlar gerekse ulusal düzeyde düzenleme ve denetleme kuruluşları konuya yakın ilgi göstermektedir. Ülkelerdeki tasarruf oranlarının artması, bireylerin gelecekle ilgili planlama konusunda daha bilinçli adımlar atabilmesi, bu erişimi daha üst düzeylere çıkarabilecektir. Bu gelişmelere bağlı olarak bireylerin sahip olduğu finansal bilgi ve daha geniş bir kavram olan finansal okuryazarlık, gündemdeki yerini korumakta ve okuryazarlık düzeylerini etkileyen veya oluşturan farklı faktörleri inceleme süreçleri hız kazanmaktadır.

Finansal eğitimin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde olumlu etkisinin olacağı düşünülürken, bireylerin finansal ürünlere erişiminin de konuya katkı sağlayacağı bilinmektedir. Özellikle bankacılık ürünleri (tasarruf hesapları, mevduatlar, kredi kartları, internet bankacılığı) ve sigorta poliçesine sahip olma finansal erişim kapsamındaki unsurlar arasında sayılmaktadır. Finansal tüketici kavramı da yine bu çerçevede dikkate alınmakta ve bu ürünlere sahip olma durumuna göre derecelendirme yapılmaktadır.

Sigortacılık sektörü finansal sistem içinde önemli bir yer edinirken ve özellikle bireylerin tasarruf ve geleceği planlama davranışları ile yakından ilgilenmektedir. Bireylerin sahip oldukları varlıkları olası hasarlara karşı koruma düşüncesi ile almış oldukları sigorta poliçeleri onların bakış açılarını yansıtmaktadır. Hayat sigortası ve bireysel emeklilik sözleşmeleri ise hem geleceği planlama konusunda hem de tasarruf bilinçleri hakkında bilgi vermektedir.

Finansal okuryazarlık çerçevesinde bireyin temel finansal kavramları anlayabilecek bilgi düzeyine sahip olması ve bu bilgiyi davranışlarına yansıtarak karar vermesi beklenmektedir. Bir anlamda bankacılık veya sigortacılık ürünlerine erişimin artması okuryazarlık düzeylerini ya da bireylerin okuryazarlık düzeyleri finansal erişim düzeylerini de olumlu etkileyecektir.

Bunların ışığında bu çalışma kapsamında finansal okuryazarlığın bir parçası olan finansal bilgi düzeyi ile finansal erişim kapsamında ele alınan sigorta poliçesine sahip olma konusunun araştırılması amaçlanmıştır. Bireyler için finansal okuryazarlık düzeyleri ile sigorta yaptırma davranışları arasındaki ilişkinin varlığı araştırılmıştır. Bir sigorta poliçesine sahip olan bireylerin finansal bilgi düzeyleri arasında fark olup olmadığı incelenmiştir. Bu araştırmanın gerek uluslararası gerekse ülkemiz tarafından kalkınma planları kapsamına alınan sigortalı olma sayısının artırılması yönündeki planlamalar ışığında, yapılabilecek yeni çalışmalara da katkısının olacağı düşünülmektedir. Uzun vadede finansal okuryazarlık gibi sigorta okuryazarlığının daha fazla gündeme gelmesi beklenmektedir.

1. FİNANSAL OKURYAZARLIK VE FİNANSAL BİLGİ

Finansal Okuryazarlık ölçümü, Uluslararası Finansal Eğitim Ağı ile Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) ilk üç önceliğinden biriydi ve 2009 yılında yetişkinler arasında temel bir finansal okuryazarlık ölçütü oluşturmak ve zaman içindeki değişiklikleri izlemek için kullanılabilir ortak bir yöntem geliştirmek için çalışmaya başlandı. Daha sonra bir çekirdek anket ve destekleyici açıklamalar/sorular geliştirildi, test edildi ve çevrimiçi olarak erişilebilir hale getirildi (OECD,2017:14). Bu kapsamda; finansal okuryazarlık finansal kararlar alabilmek ve sonucunda bireylerin finansal refahı elde edebilmesi için gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışın bir birleşimi olarak tanımlanmıştır (Atkinson, Messy,2012: 44; OECD/INFE, 2012:8).

Yapılan düzenleme, kiminle görüşüleceği ve görüşmecilerin görevlerine nasıl hazırlanacağı hakkında bir anket ve metodolojik rehberlik içermektedir. Ayrıca, ulusal veri kümelerini zenginleştirmek için kullanılabilir ek sorular da içerir. 2012 yılında G20 ülkeleri tarafından onaylanan OECD finansal okuryazarlık tanımını yansıtan OECD/INFE düzenlemesi, katılımcıların finansal bilgi, davranış ve tutumlarının yanı sıra finansal erişim hakkında da bilgi toplamak için tasarlanmıştır.

Akademik olarak yapılan çalışmalarda da; finansal okuryazarlık finansal bilgi olarak tanımlanırken (Hilgert, Hogarth, Beverley, 2003), Moore (2003) finansal bilginin kullanılması durumunda okuryazarlıktan bahsetmektedir. Mandell (2007) finansal ürünleri değerlendirebilme ve kullanma sürecini, Lusardi ve Mitchell (2007) tasarruf ve yatırım kararı verebilmek için gerekli olan kavramları

bilme yeteneğini dikkate alırken, 2008 yılında Lusardi bu kavram bilgisine faiz ve çeşitlendirme kavramlarını da eklemiştir.

Finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçümü için Volpe, Chen, Pavlicko (1996) çoktan seçmeli sorulardaki doğru yüzdesini, Hilgert, Hogarth, Beverley (2003) bilgi testindeki doğru yüzdesini, Moore (2003) ise bilgi, deneyim, davranış ve borç güvenliği konusundaki ifadeleri dikkate almıştır. Lusardi ve Mitchell (2007) doğru yanlı ifadeleri içeren 3 soruya verilen cevaplar ile ölçmeye çalışmıştır. İlerleyen yıllarda bu sorular 5 ve 8 olarak arttırılmış ve yeni ifadeler eklenmiştir (Lusardi ve Mitchell, 2007:37).

Finansal bilgi, ekonomi ve finansal alanla ilgili haberleri takip etmek, finansal ürün ve hizmetleri karşılaştırmak ve uygun, iyi bilgilendirilmiş finansal kararlar almak gibi faaliyetlerde bulunmak için gerekli olan finansal okuryazarlığın önemli bir bileşenidir. Finansal kavramların temel bir bilgisi ve parasal becerilerin finansal bağlamda uygulanabilmesi, tüketicilerin finansal meselelerini yönetmek için özerk bir şekilde hareket edebilmelerini ve finansal refahlarını etkileyebilecek haber ve olaylara tepki vermelerini sağlar. Kanıtlar, aslında, daha yüksek seviyedeki finansal bilginin, borsaya katılım ve emekliliğe yönelik planlama gibi olumlu sonuçların yanı sıra borç birikimi gibi olumsuz sonuçlardaki düşüşle ilişkili olduğunu göstermektedir (Hastings vd, 2013:358; OECD, 2017:15)

OECD'ye finansal okuryazar bir birey; temel finansal kavramlar hakkında bilgi sahibi olacaktır. Söz konusu bilgiler arasında basit faiz hesaplamaları veya kredi faizleri, paranın zaman değeri, bölme, enflasyon ve etkileri, temel menkul kıymet türleri, bu kapsamda çeşitlendirme sayılabilir. İleri düzey uzman bilgisi gerektirmeyen, karmaşık olmayan, farklı zorluk derecelerinde finansal bilgiler derlenerek okuryazarlık düzeyleri konusunda ölçümler yapılabilir (OECD,2012:3)

Farklı tanım ve araştırmalardan görüldüğü gibi; finansal okuryazarlığın ölçümü konusunda standart tek bir ölçek bulunmamaktadır. Bireylerin sahip olduğu finansal bilginin düzeyine göre temel düzey veya ileri düzey şeklinde ayrılabilen, günlük hayatta karar verilmesi gereken finansal konular arttıkça bireyler de daha fazla ve ayrıntılı bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Finansal okuryazar olabilmek için ileri düzeyde finansal bilgiye sahip olunması beklenmemekte, temel düzey bilgi de yeterli olabilmektedir. OECD'nin tanımına benzer şekilde sahip olunan bilginin davranışa dönmesi önemli bir kriter olmaktadır. Bu kapsamda finansal okuryazarlık için finansal eğitimin önemi artmakta ve olası eğitim süreçleri ile okuryazarlık düzeylerinin arttırılıp arttırılamayacağı araştırılmaktadır.

84

Bu kapsamda, farklı ülkelerdeki hükümetler ve finansal sistem içinde var olan düzenleyici veya denetleyici otoritelerin ve diğer paydaşların girişimlerde bulunması gündeme gelmiştir. Yapılan çalışmalarda finansal eğitim, erişim ve finansal tüketicinin korunabilmesi ve finansal sistem içinde daha fazla yer alması amaçlanmıştır (OECD/INFE, 2012:3).

2. FİNANSAL ERİŞİM ve FİNANSAL EĞİTİM

Finansal sistem içinde yaşayan bireylerin sistemle olan ilişkilerinde üç temel alan öne çıkmaktadır. Bunlar; finansal ürün ve hizmetlere erişim, finansal eğitim ve finansal tüketicinin korunmasıdır. Finansal ürün ve hizmetlere erişim; bireylerin ve işletmelerin tasarruf hesapları, mevduat, kredi, sigorta poliçeleri ve ödeme işlemleri gibi ürün ve hizmetlere uygun şartlarda ve yeterli düzeyde ulaşabilmesini ve bunları kullanabilmesini ifade etmektedir. Finansal eğitim; tüketici ve yatırımcıların bilgilendirilmeleri yoluyla finansal ürünlere, kavramlara ve risklere yönelik farkındalıklarının ve yetkinliklerinin artırılmasıdır. Finansal tüketicinin korunması; finansal ürün ve hizmetleri sunanlar ile bunlara ulaşmayı bekleyenler arasında hakkaniyetli ve adil bir alışveriş ortamını temin etmeye yönelik düzenlemeleri ifade etmektedir (29021 Resmi Gazete, 2014).

Finansal erişim;

- Daha geniş bir bakış açısıyla düzenlenmiş finansal ürün ve hizmetlere zamanında, uygun maliyetli ve yeterli erişimi teşvik etme,
- Finansal farkındalık ve eğitim dâhil olmak üzere özel olarak hazırlanmış mevcut ve yenilikçi yaklaşımların uygulanması,
- Toplumun tüm kesimleri tarafından bu yaklaşımların kullanımlarını yaygınlaştırma sürecini ifade eder (Atkinson ve Messy, 2013: 22).

Dünya bankasına göre finansal erişim; bireylerin ve işletmelerin, sorumlu ve sürdürülebilir bir şekilde ihtiyaçlarını, işlemlerini, ödemelerini, tasarruflarını, kredilerini ve sigortalarını karşılayan yararlı ve uygun fiyatlı finansal ürün ve hizmetlere erişebilmeleri anlamına gelir. Bir banka hesabına erişim, bireylerin para biriktirmelerine, göndermelerine ve almalarına olanak sağladığı için daha geniş finansal erişim yolunda ilk adımdır (www.worldbank.org.).

Finansal erişim araştırmaları, bireylerin finansal olarak ne ölçüde erişim sağladıkları ve aktif finansal tüketicilerin varlıkları hakkında ek görüşler sunmaktadır. Bu kapsamda tüketicilerin sadece finansal ürünleri tedarik etmek yerine seçim süreçleri ve farkındalıkları konusunda da bilgi toplamak amaçlanmaktadır. Finansal erişim tanımları incelendiğinde; özellikle dört gösterge üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu göstergeler;

- Bir tür tasarruf veya emeklilik ürünü
- Bir ödeme ürünü, cari hesap veya mobil para (kredi kartları ve mevduat hesapları gibi ödeme olanakları sunabilecek hesap türleri)
- Bir çeşit sigorta poliçesi sahibi olmak
- Kredi veya ipotek (OECD,2016: 55; OECD,2017: 45)

Finansal tüketicilerin bu göstergeleri elinde bulundurmaları finansal erişimin ulaştığı nokta konusunda fikir vermektedir. Ayrıca, bu araştırmalar sırasında tüketicilerin en azından mevcutta var olan finansal ürünlerin farkında olup olmadıkları, finansal ürün seçimleri yapıp yapmadıkları ve para biriktirmeleri ya da para kazanmalarına yardımcı olmak için aileye ya da arkadaşlara yönelmiş olup olmadıkları da incelenir. Banka ya da banka dışı kaynakların (aile ya da arkadaşlar) kullanımı da dikkate alınmaktadır (OECD,2016: 55; OECD,2017: 45). Finansal erişim kapsamında bir sigorta poliçesine sahip olma da önemli bir kriter olarak dikkati çekmektedir. Finansal erişim değerlerinin yüksek çıkması durumunda finansal tüketicilerin bu göstergelerde yer alan finansal ürünleri kullanımının arttığı görülmektedir. Düşük çıkması durumunda ise aşağıda yer alan faktörler nedenler arasında sayılabilir.

- Bankada bir hesap açmaya ihtiyaç duymamak
- Ürünleri nasıl kullanacağını bilmemek
- Günlük finansal işlemler sırasında bir banka hesabı kullanarak maliyetleri azaltılabileceğini görememek
- Bankacılık sektöründe yaşanan teknolojik yeniliklerden haberdar olmamak

Ayrıca bireylerin finansal konular hakkındaki bilgi eksikliği, güven sorunları, yaşanan olumsuz deneyimler, işlemlere şüpheyle yaklaşmak ve belki korku yaşamak finansal erişim düzeylerinin düşmesine neden olabilmektedir (OECD,2017: 46).

85

Değişen koşullar ve ilerleyen süreçler içinde finansal sistemler daha karmaşık hale gelebilmekte, bireyler için finansal okuryazarlık temel bir beceri olarak yerini almaktadır. Bu kapsamda finansal eğitim ile finansal okuryazarlık düzeylerinin artırabilmesi gündeme gelmiştir. OECD tarafından finansal eğitim; bireylerin finansal kavramlar ve ürünler hakkında farkındalıklarını geliştirdikleri süreç olarak tanımlanmıştır. Bu süreç bilgi veya objektif tavsiye yoluyla, riskleri ve olası fırsatları daha iyi görebilmek, bilinçli kararlar verebilmek, varlıklar arasında seçim yapmak, gerektiğinde nasıl bilgi isteyeceğini bilmek ve finansal refah düzeyini yükseltmek ve korumak için gerekli becerileri ve özgüveni kapsamaktadır (Atkinson, Messy, 2012: 44).

Finansal eğitim, bu unsurların bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlama imkânı tanımaktadır. Finansal eğitim, finansal ürün ve hizmetler hakkında bilgi sağlayarak finansal erişim sahibi olmayan bireyleri alternatif hizmetlerin maliyetleri hakkında bilgilendirmekte ve tüketicilerin daha iyi karar vermelerine katkıda bulunmaktadır. Böylece, bireylerin daha yüksek miktarda tasarruf yapma ve bu tasarrufları daha verimli kullanma olasılığı doğmaktadır (TCMB Bülten, 2015: 2).

Finansal eğitiminin bireysel ve toplumsal olarak getireceği katkılar düşünüldüğünde, finansal eğitime verilen önem artmaktadır. Ancak bu eğitim kapsamında hedeflenen kişi sayılarının çokluğu ve planlanan çalışmaların sürdürülebilir nitelikte olmasının istenmesi nedeniyle paydaş sayısının artması gündeme gelmektedir. Bu kapsamda OECD ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar ortak çalışmalar yapabilmektedir.

Ülkemizde finansal eğitimin hem finansal sektörün sağlıklı büyümesine hem de ekonomik büyüme ve toplumsal refaha önemli katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Finansal eğitim alanında ülkemizdeki çalışmalar 2014 yılına kadar farklı görev ve sorumluluklara sahip kurumlar üzerinden ayrı platformlarda yürütülmüştür (TCMB Bülten, 2015: 2). Finansal istikrar ile ilgili olarak kurumlar arasında politikaların ve uygulamaların koordinasyonunu sağlamak üzere, 3/6/2011 tarihli ve 637 sayılı KHK'nin 38'inci maddesi ile kurulan Finansal İstikrar Komitesi; Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın başkanlığında, Hazine Müsteşarı ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu başkanlarından oluşmaktadır (29021 Resmî Gazete, 2014)

Finansal İstikrar Komitesi tarafından, Finansal Eğitim Eylem Planı ile Finansal Tüketicinin Korunması Eylem Planı 2014'te yürürlüğe konmuştur. Eylem planında, finansal ürün ve hizmetlerin topluma yayılması, finansal sistem dışında kalan kişilerin sisteme dâhil edilmesi, mevcut ürün ve hizmetlerin kalitesinin ve kullanımının artırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, finansal tüketicinin korunmasına yönelik etkin tedbirlerin alınması hedeflenmektedir (TCMB Bülten, 2015: 3). Ülkemizde, finansal tüketicinin korunmasına yönelik sorumluluk bankacılık, sermaye piyasaları, sigorta ve sigortayla bağlantılı hizmetler ve ödeme sistemleri çerçevesinde fonksiyonel bir dağılım göstermektedir. Araştırma kapsamında bireylerin geleceği planlama başlığı altında sigortalı olma durumları dikkate alınmıştır.

3. FİNANSAL OKURYAZARLIK İLE SİGORTA ÜRÜNLERİNE ERİŞİM

Finansal eğitim kapsamında geliştirilen ulusal stratejilere bağlı olarak, eğitim kavramı temel finansal araçları bilmek ve bunlara yatırım yapmak gibi sınırlı bir düzeyde düşünülmemekte ve daha geniş kapsamlı bir hale gelmektedir (Uralcan, 2011: 133). Bu konuda verilecek eğitimden beklenen, bireyin finansal işleyişe ilişkin temel unsurları anlaması ve edindiği bilgileri karar alma sürecinde kullanabilmesidir.

Zaman içinde gerek teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, gerekse finansal piyasalarda yaşanan değişimler sigorta sektörünü de etkilemektedir. Ayrıca iklim koşullarında yaşanan farklılıklar da yeni ürün arayışlarını gündeme getirmektedir. Doğal afetlerde son yıllarda yaşanan artışlar, kasırga, tsunami, deprem olaylarında görülen frekans ve şiddet artışları, nükleer riskler, genetik alanında yapılan çalışmalar, ozon tabakası yıpranması, çevre kirliliğindeki artışlar ve doğal yaşamın zarar görmesi büyük boyutlara ulaşmaktadır (Uralcan, 2011:127).

Özellikle farklı nedenlerden dolayı yaşanan ekonomik krizler, finans kurumlarında ve toplumda finansal eğitim ve farkındalığı artırmaya yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin gündeme gelmesine ve dünya ekonomi otoriteleri tarafından tesis edilen küresel kuruluşlarla bu faaliyetlerin desteklenmesine neden olmuştur. Finans kurumlarında da eğitime verilen önem çok yönlü olarak artmış, mikro eğitim anlayışı yerine halkı, ekonomi otoritelerini, finans kurumlarını, eğitim kurumlarını, yerel yönetimleri, sivil toplum kuruluşlarını kapsayan, bilişsel farkındalıklarını artıran ve risk yönetimine katılımlarını sağlayan sürekli bir makro eğitim anlayışı başlamıştır (SEGEM,2011:3; Uralcan,2011:128).

86

2017 yılı içinde ülkemizde sigortacılık sektöründe toplam 46,6 milyar TL prim üretimi gerçekleştirilmiş, bir önceki yıla göre brüt %15 ve reel %3,4 oranında büyüme sağlanmıştır. Sigorta şirketleri tarafından yıl içinde toplam 82,7 milyon adet poliçe tanzim edilmiş ve karşılığında sigorta ettirenlere 107,2 trilyon TL teminat verilmiştir. GSYH'nin 35 katına tekabül eden bu tutar, sigortacılığın ülkemiz ekonomisi ve istikrarlı bir büyüme için önemini ortaya koymaktadır (Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2017:2)

Ayrıca, üretim dışı kalmış potansiyelle birlikte üretim kapasiteleri göz önünde bulundurulduğunda, sigortacılık sektörüyle ilgili finansal eğitim ve farkındalığın hayati önemi artmaktadır. Finansal eğitim ulusal stratejisi çalışmalarında sigorta kurumu başta olmak üzere tüm kurumlar yer almaktadır. Bu kurumlardaki teknik, sosyal, yasal vb alt yapıların, eğitim veren bölüm, kurum ve kuruluşların ve işlevsel etkinliklerin tümüyle ele alınması, irdelenmesi ve incelenmesi beklenmektedir. Ayrıca uygulanacak eğitim ve bilişsel farkındalık stratejilerinin bilgi çağı eğitim yaklaşımı içinde verilmesi gerekmektedir (Uralcan, 2011: 134).

Görüldüğü gibi bireylerin tasarruf yapma alışkanlıkları, finansal sistem içinde yer alan sigorta şirketleri ve sigorta sisteminin işleyişi hakkında bilgi sahibi olma gerekliliği, finansal okuryazarlık ile sigorta yaptırma arasındaki ilk bağlantı olarak göze çarpmaktadır. Benzer şekilde özellikle geleceği planlama alt başlığı içinde yer alan unsurlar, bireyin sahip olduğu varlıklar, sağlığı ve emeklilik planlamalarında sigortalı olmak konusu önem kazanmaktadır.

OECD tarafından yapılan finansal erişim çalışmalarında katılımcılara farklı kavramları içeren finansal bilgi soruları ile birlikte belirli finansal ürünlerden (bir tür tasarruf veya emeklilik ürünü, bir ödeme ürünü, cari hesap veya mobil para, kredi kartları, bir çeşit sigorta poliçesi, kredi veya ipotek) birine sahip olup olmadıkları sorulmaktadır. 2017 yılında OECD tarafından G20 ülkeleri üzerinde yapılan araştırmaya göre; ortalama olarak, G20 ülkelerindeki bireylerin çoğunluğu (%66) tarafından ödeme ürünlerinin tutulduğu ve tipik olarak en yaygın finansal ürün biçimi olduğunu görülmüştür. Ancak, bazı ülkelerde (özellikle Brezilya, Çin, Hindistan, Endonezya ve Güney Afrika) tasarruf ürünleri, ödeme ürünlerinden daha yaygın olup ve ortalama olarak G20 ülkeleri arasında (%63) gibi bir orana sahiptir. Bu tasarruf ürünlerinden bazılarının temel bankacılık olanaklarını sağlamak için kullanılması muhtemeldir (OECD, 2017: 46).

İlgili ankette, sigortalı olma hakkında tek bir soru sorulmakta (bazı ülkeler tutulan sigorta türlerini bulmak için ek sorular eklese de) ve bireylerin herhangi bir sigortaya (Örneğin; araç, konut, seyahat veya genel anlamda hayat-dışı branşlar) sahip olma derecesi ölçülmektedir.

Sigorta kullanımı ülkeler arasında büyük farklılıklar göstermekte ve ankete katılanların sadece yarısı (%52) böyle bir ürünü elinde bulundurmaktadır. Birkaç ülkede, nüfusun% 80'inden fazlası Kore (%81), Amerika Birleşik Devletleri (%87), Avustralya (%88) bir tür sigortaya sahiptir. Ancak Brezilya (%3), Rusya Federasyonu (%17) ve Türkiye (%19) de beş kişiden ancak birinin veya daha azının herhangi bir sigorta poliçesine sahip olduğu gözlemlenmiştir. OECD tarafından 2016 yılında yapılan araştırmada da; Estonya'da (%97) ve İngiliz Virgin Adaları'nda (%94), sigorta kullanımı neredeyse evrensel olmakla birlikte, Brezilya'da (%3), Belarus'ta (%9) ve Gürcistan'da (%9)'dur (OECD, 2016: 55). Oranların farklı çıkmasında, bazı sigorta poliçelerinin incelenen ülkelerde zorunlu olup olmadığı yani arz yönlü bir faktörün etkili olabileceği düşünülmektedir.

Mc Cormack vd. (2009:225), Amerika'da sağlık sigortası sahibi olmakla finansal okuryazarlık düzeyini araştırmış ve yaşlı bireyler arasında sağlık sigortası okuryazarlığı düzeyinin düşük olduğunu ve sağlık sigortası okuryazarlık düzeyinin cinsiyet, yaş, ırk, etnik köken gibi sosyo-demografik faktörler ile eğitim ve gelir düzeyinden etkilendiğini ortaya koymuştur. Yine benzer şekilde, finansal okuryazarlık ve emeklilikle ilgili katılımcıların temel finansal hesaplamaları yapmada zorlandıkları, finansal bilgi eksikliğinin emeklilik planı yapmada eksikliğe sebep olduğu belirlenmiştir (Lusardi ve Mitchell, 2009: 6). Amerika'da sigorta yaptırmamış olan yetişkin bireylerin sigorta terminolojisine yabancı olduğu ve sigorta kararlarında en önemli belirleyicilerin sigorta kapsamı, prim ve sabit maliyetlerin olduğu gözlemlenmiştir (Politi vd, 2014: 94).

Lusardi ve Mitchell (2009) finansal okuryazarlık ve emeklilik ile ilgili yaptıkları çalışmada katılımcıların temel finansal hesaplamaları yapmada zorlandıklarını, borsanın nasıl işlediğini ve risk çeşitlendirme gibi temel finansal kavramlar ile ilgili bilgi eksikliklerinin olduğunu finansal bilgi eksikliğinin emeklilik planı yapmada eksikliğe sebep olduğunu belirlemişlerdir. Politi vd. (2014) ise Amerika'da sigorta yaptırmamış olan yetişkin bireylerin sigorta bilgi seviyelerini ölçmeyi ve bilgi düzeyini etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda, farklı ırk, gelir ve eğitim düzeyine sahip 51 katılımcının çoğunun sigorta terminolojisine yabancı olduğu ve sigorta kararlarında en önemli belirleyicilerin prim, sabit maliyet ve sigorta kapsamının olduğu saptanmıştır. Volpe, Chen ve Pavlicko (1996), çalışmalarında 454 üniversite öğrencisinin yatırım yönetimine ilişkin bilgi düzeylerini belirlemeyi, Volpe, Kotel ve Chen (2002) çalışmalarında ise e-finans olanaklarından yararlanarak yatırım kararı alan 530 yatırımcı üzerinde uyguladıkları anket ile katılımcıların yatırım bilgi düzeylerini ölçümlemeyi amaçlamıştır.

Hilgert, Hogarth ve Beverly (2003) çalışmalarında hane halkı açısından finansal yönetim faaliyetlerini (1) Parasal akımların yönetimi, (2) Borçların yönetimi, (3) Tasarruflar ve (4) Yatırımların yönetimi olmak üzere dört grup altında sınıflandırmıştır. Moore (2003) Washington'da yaşayan bireyler üzerinde yaptığı çalışmada iki grup belirlemiştir. İlk grup kredi borcu olan tüketicilerden, ikinci grup ise genel nüfus sakinlerinden oluşmaktadır. Çalışmada bu iki grup arasında finansal bilgi, davranış, görüş, tutum ve ipotek farklılıkları, kredi deneyimleri hakkında bilgi sağlamak amaçlanmıştır. Lucey (2005) yılındaki çalışmasında finansal okuryazarlık anketin geçerliğini ve güvenilirliğini değerlendirmiştir. Finansal okuryazarlık ve finansal okuryazarlara olan ihtiyaç, mali piyasaların serbestleştirilmesi ve krediye daha kolay erişim ile giderek daha önemli hale gelmiştir. Markow ve Bagnaschi (2005) de Amerika'lı gençlerin yatırım, tasarruf ve borç yönetimi konularında finansal okuryazarlık düzeylerini ölçümlemeye çalışmıştır. Marcolin ve Abraham (2006) ise yaptıkları çalışmada, finansal okuryazarlık araştırmalarındaki mevcut literatür ve potansiyel yeni alanları araştırmıştır.

Lusardi ve Mitchell (2009) tarafından yapılan çalışmada emeklilik planlaması kapsamında Amerika Birleşik Devletleri'nde finansal okuryazarlık tartışılmıştır. Müller ve Weber (2010) finansal okuryazarlığın, sosyoekonomik ve demografik değişkenlerle ilişkili olmasını araştırmış ve yatırım becerileri açısından ortalama düşünme ile finansal okuryazarlık arasında pozitif bir korelasyon olduğunu gözlemlenmiştir. Dvorak ve Hanley (2010), Amerika'da finansal okuryazarlık düzeyini ve belirleyicilerini analiz etmek ve finansal okuryazarlığın emeklilik planlaması üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla 707 katılımcının yer aldığı bir anket çalışması yapmıştır. Çalışma ile katılımcıların emeklilik planlaması ile ilgili temel bilgilere sahip olduğu ancak yatırım alternatifleri konusundaki bilgi seviyesinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, Van Rooij, M, A. Lusardi, ve R. Alessie (2011), geliştirdikleri bir modül yardımıyla 1508 katılımcının sağlandığı hane halkı anket çalışması ile Hollanda'da finansal okuryazarlık ile emeklilik planlaması arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Çalışmanın sonuçları finansal okuryazarlık ile emeklilik planlaması arasında güçlü pozitif bir ilişkinin olduğunu ve finansal bilgi düzeyi yüksek olan bireylerin emeklilik planı yapmaya daha yatkın olduğunu göstermiştir.

Altıntaş (2009) emeklilik planlarında finansal eğitimin önemine ilişkin yaptığı araştırma sonucunda deneklerin tamamına yakınının emeklilik yatırım fonlarının çeşitleri, içerikleri veya yatırım fonlarının kuruluş amaçlarına ilişkin yeterli bilgi birikimine sahip olmadığını tespit etmiştir. Bayram (2010) ile Temizel ve Bayram (2011) Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerine finansal okuryazarlık araştırması yapmıştır. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı desteği ile Zeynep Şarlak tarafından temel finansal kavramları, tasarruf, kredi ve finansal müzakereleri açıklayan bir çalışma yapılmıştır (Şarlak, 2011). Özdemir (2012) Kalkınma Bakanlığı'nın Dünya Bankası işbirliği ile hazırladığı finansal okuryazarlık anketini 10.264 kişi ve 3009 hane üzerinde gerçekleştirmiştir.

Türkiye'deki finansal tabana yayılmanın öneminin vurgulanması amacı ile finansal okuryazarlık ve erişim seviyesinin ölçümünün sürekliliğinin sağlanması için Türkiye Ekonomi Bankası katkıları ile Boğaziçi Üniversitesi tarafından Finansal Okuryazarlık ve Erişim Endeksi geliştirilmiştir. Nitel ve nicel yöntemler kullanılarak öncelikle Türkiye'deki finansal okuryazarlığın ve erişimin periyodik olarak tespit edilmesi ve bu tespitin bir endeks oluşturularak düzenli aralıklarla kamuoyu ile paylaşılması amaçlanmıştır (Coşkun vd., 2014). Fettahoğlu (2015)'de Kocaeli'nde ikamet eden, tesadüfi örnekleme yöntemine göre seçilmiş 83 katılımcının anket formunu değerlendirmiştir. Cihangir ve Ergin (2015) ise çalışmalarında belirlemiş oldukları demografik değişkenleri baz alarak Osmaniye'de temel finansal okuryazarlık düzeyini analiz etmiş ve ülke geneli ile karşılaştırma yapmıştır. Uygulanan anket çalışması ile temel finansal kavramlara ilişkin bilgi düzeyinin yüksek olduğu ve eğitim seviyesi ile meslek grubunun finansal okuryazarlık üzerinde daha fazla etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Capuano ve Ramsay (2011) de çeşitli finansal okuryazarlık araştırmaları sonucunda, tüketicilerde tespit edilen hatalı finansal davranışlar arasında; çok az tasarruf yapmak, bütçe yapmamak, geleceği planlamamak, gereksiz borçlanmak, finansal ürünlerin temel özelliklerine dikkat etmemek, sigorta yaptırmamak gibi birçok faktör sayılmaktadır.

2014'de yayınlanan Eylem Planları kapsamında Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM), Finansal Hizmetlere Yönelik Eğitim ve Araştırma Merkezlerinin Kurulmasının Teşvik Edilmesi kapsamında Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM)'in kurulması gerçekleşmiştir. Ayrıca Onuncu Kalkınma Planı'nda belirtildiği gibi; gayrisafi milli harcanabilir gelirin tüketilmeyen kısmı olan yurtiçi tasarruflar, yatırımların finansmanı açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede tamamlayıcı sigorta sisteminin geliştirilmesi de dikkat alınmış, Bireysel Emeklilik Sistemine (BES) katılımın artırılması, Özel Sağlık Sigortalarının ve hayat sigortalarının geliştirilmesi çalışmaları eylem planı kapsamına dâhil edilmiştir (Onuncu Kalkınma Planı, 2014-2018).

Finansal okuryazarlık düzeyi yükseldikçe, bireyler finansal ürünler, hizmetler ve kavramlar hakkındaki bilgi ve beceriler ile risk yönetimine daha etkin şekilde yaklaşabilmektedir. Bunların yanı sıra, finansal okuryazarlık tüketicilerin tasarruf etme alışkanlıklarını geliştirerek, tasarruf eğilimini de artırmaktadır.(Hastings ve diğerleri, 2012, OECD,2005 ve 2009; TCMB,2011). Bu nedenle finansal okuryazarlık hem tasarruf eden bireylerin sayısını hem de tasarruf tutarlarını artırmaktadır(TCMB,2017:3).

4. ARAŞTIRMA SÜRECİ

4.1. Amaç

Bu araştırmanın amacı; bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi ile sigorta (Yangın ve DASK, trafik, sağlık sigortası, hayat sigortası veya diğerlerinden en az biri) yaptırma davranışları veya sigortalı olma arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmaya katılan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile sosyo-demografik özellikleri de dikkate alınmış ve cinsiyet açısından da farklılıklar gözlemlenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi ile sigorta yaptırma davranışları arasındaki ilişkiyi ortaya koyabileceği, sigorta sektörüne ve finansal okuryazarlığa ilişkin planlama sürecinde kullanılabilir bilgiler sunacağı düşünülmektedir.

4.2. Yöntem

Araştırma, saha araştırması şeklinde nicel araştırma deseni çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma, önceden hazırlanmış bir veri toplama aracına bağlı olarak sayısal yorum ve çıkarımlar yapılabilen araştırma türüdür (Gürbüz ve Şahin, 2014: 173). Araştırma kapsamında anketin ilk bölümünde Lusardi ve Mitchell (2007:6)'de yer alan ve temel düzey finansal okuryazarlık ölçümünde kullanılan paranın zaman değeri, enflasyon ve çeşitlendirme kavramlarını içeren 3 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise katılımcıların demografik özellikleri ile sahip oldukları sigorta poliçelerini belirtebilecekleri ifadeler yer almaktadır(Ek-1). Araştırmanın evrenini Bilecik ve çevre illerde yaşayan farklı meslek gruplarında çalışan kişiler oluşturmaktadır. Bu kişiler arasından tesadüfi olarak seçilen 429

katılımcıya ulaşılmış olup, anketin finansal bilgi kısmında ise ancak 399 katılımcının verileri kullanılabilmiştir.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma verileri, önceden belirlenen kavramsal çerçeveye göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Anket yoluyla elde edilen veriler SPSS 23.0 programı ile analiz edilmiş ve bulgular aşağıdaki başlıklar altında yorumlanmıştır.

5.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmaya konu olan çalışanların cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim düzeyi gibi demografik özelliklerine ilişkin bulguların tümü aşağıdaki Tablo:1’de gösterilmiştir;

Tablo:1 Demografik Bulgular (n = 429)

		Frekans	Oran (%)
Cinsiyet	Kadın	233	54,3
	Erkek	194	45,2
	Cevapsız	2	,5
	Toplam	429	100
Medeni Durum	Evli	258	60,1
	Bekâr	157	36,6
	Cevapsız	14	3,3
	Toplam	429	100
Yaş	18 Yaş Altı	4	,9
	18-24 arası	81	18,9
	25-30 arası	82	19,1
	31-35 arası	96	22,4
	36-40 arası	61	14,2
	41-45 arası	46	10,7
	46-50 arası	25	5,8
	51-65 arası	27	6,3
	65 üstü	2	,5
	Cevapsız	5	1,2
Toplam	429	100	
Eğitim Düzeyi	İlkokul	26	6,1
	Ortaokul	17	4,0
	Lise	57	13,3
	Meslek Lisesi	21	4,9
	Ön lisans	49	11,4
	Lisans	195	45,5
	Yüksek Lisans	38	8,9
	Doktora	21	4,9
	Cevapsız	5	1,2
Toplam	429	100	
Gelir Düzeyi	Yok	56	13,1
	1-1000	22	5,1
	1001-1500	40	9,3
	1501-2000	53	12,4
	2001-2500	57	13,3
	2501-3000	55	12,8
	3001-3500	39	9,1
	3501-4000	24	5,6
	4001-4500	22	5,1
	4501-5000	18	4,2
	5001-5500	10	2,3
	5501-6000	11	2,6
	6001+	15	3,5
	Cevapsız	7	1,6
Toplam	429	100	

Araştırmaya konu olan kişi sayısı 429 olup, Tablo:1’de de görüldüğü gibi; %54,3’ü kadın ve %45,2’u erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Katılanların medeni durumlarına bakıldığında tabloya göre %60,1’i evli, %36,6’sı bekâr, büyük bir kısmı %22,4’ü 31-35 yaş, %19,1’i ise 25-30 yaş arasındadır. Eğitim durumuna bakıldığında katılımcıların %45,5’i lisans mezunudur. Katılımcıların gelir seviyesinde ise, yaklaşık %38,5’i

(12,4+13,3+12,8) 1500-3000 TL aralığındadır.

5.2. Finansal Bilgi ve Cinsiyet İlişkisi

Finansal bilgi düzeylerinin ölçülmesinde ise; anketin ilk bölümünde yer alan matematiksel sorulara verilen cevapların doğru sayısına göre inceleme yapılmaktadır.

Tablo:2 Cinsiyet Açısından Finansal Bilgi Düzeylerine İlişkin Ki-Kare Analizi

Soru 1	Erkek		Kadın		Toplam Örneklem	
		%		%		%
>102 TL	201	86,3	145	74,7	346	81,0
=102 TL	8	3,4	6	3,1	14	3,3
<102 TL	10	4,3	8	4,1	18	4,2
Bilmiyorum	12	5,2	31	16,0	43	10,1
Cevap vermek istemiyorum	2	0,9	4	2,1	6	1,4
Total	233	100	194	100	427	100
Chi ² Test: chi ² : 15,198 p-value: 0,004 df: 4						
Soru 2		%		%		%
Bugünkünden daha fazla	29	12,4	27	13,9	56	13,1
Bugünkü kadar	20	8,6	20	10,3	40	9,4
Bugünkünden az	160	68,7	103	53,1	263	61,6
Bilmiyorum	20	8,6	42	21,6	62	14,5
Cevap vermek istemiyorum	4	1,7	2	1,0	6	1,4
Toplam	233	100	194	100	427	100
Chi ² Test: chi ² : 17,482 p-value: 0,002 df: 4						
Soru 3		%		%		%
Doğru	54	23,2	51	26,3	105	24,6
Yanlış	131	56,2	90	46,4	221	51,8
Bilmiyorum	43	18,5	49	25,3	92	21,5
Cevap vermek istemiyorum	5	2,1	4	2,1	9	2,1
Toplam	233	100	194	100	427	100
Chi ² Test: chi ² : 4,671 p-value: ,198 df: 3						
Çapraz Sorular		%		%		%
Soru 1 ve Soru 2	145	61,7	90	38,3	235	55,0%
Hepsi	94	61,0	60	39,0	154	36,1%
Hiçbiri	1	50,0	1	50,0	2	0,5%
En az bir "bilmiyorum"	58	40,8	84	59,2	142	33,3%
Hepsi "bilmiyorum"	4	28,6	10	71,4	14	3,3%

Araştırmada katılımcıların cinsiyetleri açısından finansal okuryazarlık düzeylerindeki farklılığı görmek amacıyla, frekans dağılımları üzerinden işlem yapan bir analiz yöntemi olan Ki Kare analizi kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmada 1. ve 2. sorulara cevap veren erkek katılımcıların oranı %61,7 iken; kadın katılımcılarda ise bu oran %38,3'e gerilemektedir (Tablo:2).

Tüm sorulara doğru yanıt veren katılımcılar incelediğinde; %61'ini erkekler ve %39'unu kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Bu bağlamda paranın bugünkü değeri, enflasyon ve çeşitlendirme, faiz ve hisse senetleri gibi finansal konulardaki temel düzeyler incelendiğinde; erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha fazla bilgi sahibi oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.

Baştürk, Kamışlı ve Damar (2017: 14) çalışmasında da 819 katılımcıya ulaşılmış ve araştırmada 1. ve 2. sorulara cevap veren erkek öğrenciler %62,1 iken; kadın öğrencilerde ise bu oran %37,3'e gerilemiştir. Tüm sorulara doğru yanıt veren katılımcılar incelediğinde; %62,4'ü erkek ve %36,6'sını kadın katılımcılar oluşturmuştur. Ayrıca araştırmaya katılanların %3,65'si soruların hiçbirine doğru yanıt verememiştir. Erkeklerden sadece 9'u, kadınlardan 20'si tüm soruları yanlış cevaplamıştır. Bu bağlamda erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha fazla bilgi sahibi oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

OECD bünyesinde yapılan çalışmada da; kadınların neredeyse tüm ülkelerde erkeklerden daha düşük finansal bilgi seviyelerine sahip oldukları yani cinsiyete göre bilgi düzeyinde farklılık olduğu görülmüştür (Atkinson, Messy, 2012: 38).

5.3. Sigortalı Olma Sorularına Verilen Cevapların İncelenmesi

Anketin ikinci bölümünde katılımcılara sigorta poliçesinin olup olmadığı, var ise hangi branşlarda olduğu, sigorta poliçelerinin yenilemeleri sırasında acente seçiminde nasıl davrandıkları, poliçelerinin kaç yıldır yenilendiği gibi ifadeler eklenerek konuyla ilgili ilave bilgi alınması amaçlanmıştır. Ayrıca sigorta poliçesi

olmayan katılımcılara bunun nedeni hakkında fikir verebilecek ifadeler de eklenmiştir. Böylece sigortalı olmama konusunda da ön bilgi elde edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda katılımcıların vermiş oldukları cevapların frekansları ve oranları Tablo:3'de özetlenmiştir.

Tablo:3 Sigortalı Olma Sorularına Verilen Cevapların Frekansları ve Oranları

		Frekans(n)	Oran (%)
Sigorta Poliçeniz var mı?	Evet	265	61,8
	Hayır	145	33,8
	Cevapsız	19	4,4
	Toplam	429	100
Hangi Poliçelere sahipsiniz?	Konut +Yangın	172	40,1
	Kasko	134	31,2
	DASK	109	25,4
	Hayat	106	24,7
	Trafik	168	39,2
	Sağlık	147	34,3
	Diğer	15	3,5
	<i>*Birden fazla seçimli soru olduğu için toplam gösterilemiyor.</i>		
Poliçeyi kaç yıldır yeniliyorsunuz?	İlk defa yapıyorum	54	12,6
	1-2 yıl	114	26,6
	3-4 yıl	42	9,8
	5-6 yıl	33	7,7
	Daha fazla	69	16,1
	Cevapsız	117	27,3
	Toplam	429	100
Poliçeyi yenilerken	Aynı acenteyi tercih ederim	173	40,3
	Farklı acentelerdeki primleri karşılaştırır sonra tercih yaparım	137	31,9
	Cevapsız	119	19,7
	Toplam	429	100
Neden bir Poliçeniz yok?	Sigortaya ihtiyaç duymuyorum	31	7,2
	Sahip olduğum varlıkları kendim koruyabilirim	11	2,6
	Sigorta yerine kendim para ayırırım	9	2,1
	Sigortalanacak evim ya da arabam yok	71	16,6
	Sigortayı gerekli görmüyorum	8	1,9
	Sigorta hakkında bilgi sahibi değilim	23	5,4
	Cevapsız	276	64,3
Toplam	429	100	

Araştırma kapsamında katılımcıların %61,8'i (265 katılımcı) sigorta poliçesinin olduğunu ifade etmiştir. Poliçelerin branşlar bazında dağılımına bakıldığında ise; en yüksek payın %40,1 ile yangın kapsamında olduğu görülmüştür. Diğer branşlar ise sırasıyla %39,2 ile trafik sigortası, %34,3 ile sağlık, %31,2 ile Kasko, %25,4 ile DASK gelmektedir. Aynı katılımcıya ait birden fazla poliçe olabileceğinden dolayı mutlak olarak bir toplam sayı verilememektedir. Var olan poliçelerin büyük kısmının %26,6'sının 1-2 yıllık süre geçmişinin olduğu, %16,1'inin ise 5-6- yıldan daha uzun bir süredir devam ederek geldiği görülmektedir. İlk defa poliçe sahibi olan katılımcılar ise %12,6 oranındadır.

Katılımcıların %40,3'ü poliçelerini yenilerken aynı acenteyi tercih etmekte, %31,9'u ise farklı acentelerdeki primleri karşılaştırarak acente tercihlerini yapmaktadır. Sigorta poliçesi bulunmayan katılımcılara bunun nedeni sorulduğunda; "sigortalanacak evim ya da arabam yok" cevabı %16,6 ile ilk sırayı almaktadır. Katılımcıların gelir seviyesine göre ayrımı hatırlandığında, üst gelir gruplarındaki katılımcı sayısının azlığı da bu sonucu desteklemektedir. "Sigortaya ihtiyaç duymuyorum" diyen katılımcıların oranı %7,2 iken, "Sigorta hakkında bilgi sahibi değilim" diyenler %5,4, "Sahip olduğum varlıkları kendim koruyabilirim" diyen katılımcıların oranı ise %2,6 olarak sıralanmaktadır. Sigorta yaptırma konusunda toplumun bilgi düzeyinin yükseltilmesi ile sigortalı olmaya farklı nedenlerden dolayı uzak duran bireylerin ikna edilmesi gündeme gelebilir.

5.4.Sigorta Yaptırma Davranışı İle Finansal Bilgi Arasındaki İlişki

Sigorta poliçesine sahip bireylerin finansal bilgi düzeyleri incelendiğinde 1. ve 2. Soruya cevap verenlerin %70,5'i sigorta poliçesine sahiptir(Tablo:4). Temel finansal bilgi sorularının tamamına doğru cevap verenlerin %74,5'i sigorta poliçesine sahiptir. Sigortası olmayan katılımcıların ise %29,5'i 1. ve 2. Soruya cevap doğru verirken, her üç soruya da cevap verenlerin oranı %25,5'dir. Sigorta poliçesi bulunmayan bireylerde finansal bilgi sorularına doğru cevap verme oranı daha düşük olarak gözlemlenmiştir.

Tablo:4 Sigortalı Olma ya da Olmama Durumuna Göre Finansal Bilgi Sorularına Verilen Cevaplar

Soru 1	Sigortam var		Sigortam yok		Toplam Örneklem	
		%		%		%
>102 TL	223	84,2	111	76,6	334	81,5
=102 TL	7	2,6	7	4,8	14	3,4
<102 TL	11	4,2	4	2,8	15	3,7
Bilmiyorum	20	7,5	21	14,5	41	10,0
Cevap vermek istemiyorum	4	1,5	2	1,4	6	1,5
Total	265	100	145	100	410	100
Chi ² Test: chi ² : 6,992 p-value: 0,136 df: 4						
Soru 2		%		%		%
Bugünkünden daha fazla	30	11,3	25	17,2	55	13,4
Bugünkü kadar	22	8,3	16	11,0	38	9,3
Bugünkünden az	175	66,0	78	53,8	253	61,7
Bilmiyorum	33	12,5	25	17,2	58	14,1
Cevap vermek İstemiyorum	5	1,9	1	0,7	6	1,5
Toplam	265	100	145	100	410	100
Chi ² Test: chi ² : 7,918 p-value: 0,095 df: 4						
Soru 3		%		%		%
Doğru	55	20,8	49	33,8	104	25,4
Yanlış	147	55,5	64	44,1	211	51,5
Bilmiyorum	57	21,5	29	20,0	86	21,0
Cevap vermek istemiyorum	6	2,3	3	2,1	9	2,2
Toplam	265	100	145	100	410	100
Chi ² Test: chi ² : 8,738 p-value: ,033 df: 3						
Çapraz Sorular		%		%		%
Soru 1 ve Soru 2	160	70,5	67	29,5	227	55,4
Hepsi	111	74,5	38	25,5	149	36,3
Hiçbiri	0	0	2	100,0	2	0,5
En az bir "bilmiyorum"	79	59,8	53	40,2	132	32,2
Hepsi "bilmiyorum"	8	57,1	6	42,9	14	3,4

92

Anketin ilk bölümünde yer alan temel finansal kavramların hesaplanmasını içeren sorularda "bilmiyorum" cevabı da bulunmaktadır. Kendi bilgi seviyesini bilen katılımcılardan, eğer kendisine sorulan soruları bilmiyor ise bunu işaretlemesi beklenmekte ve buna göre bilgi düzeyinin farkında olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Yapılan diğer çalışmalarda da katılımcıların cevabı bilmiyor olsa bile, bilmiyorum demek yerine farklı bir şıkkı işaretlediği görülmüştür. Bunun bireylerdeki finansal bilgi ve farkındalık seviyesi yükseldikçe azalacağı varsayılmaktadır (Lusardi, ve Mitchell, 2007:10). Tablo:4'te de benzer bir durum gözlenmekte, sigorta poliçesi olan katılımcıların olmayanlara göre bilmiyorum şıkkını işaretleme oranı daha yüksek olarak (%59,8 ve %57,1) gerçekleşmiştir.

Sigortalı olma ile finansal okuryazarlık sorularına doğru cevap verme yüzdeleri yukarıdaki gibi olmakla birlikte, istatistiksel olarak Ki-Kare değerlerinin bir farklılığı işaret etmediği görülmektedir. Buna göre incelenen verilerden de görüldüğü üzere; (sigortalı olma durumunda) bireyin sadece finansal bilgisinin sigorta yaptırma üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Diğer bir deyişle; H₀ hipotezinin reddedilmesini sağlayacak düzeyde bir kanıtı ulaşılamamıştır.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Finansal erişimin kapsamında bakıldığında; bankacılık ürünleri (tasarruf hesapları, mevduatlar, kredi kartları, internet bankacılığı) ve sigorta poliçesine sahip olma temel unsurlar arasında sayılmaktadır. Finansal tüketicilerin finansal sistem ile ilgili temel kavramları bilmesi ve bunları kendi finansal refah düzeyinin yükseltebilecek şekilde kullanması da finansal okuryazarlık olarak ifade edilebilir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere finansal bilgiye sahip olmak bu konuda ana unsurlardan birisidir. Finansal eğitim ile finansal bilginin arttırılabileceği düşünülebilir.

Bu kapsamda bankacılık ürünleri ve sigorta poliçesine sahip olma konusunda araştırmaların sayısının artması bu finansal ürünlere erişim konularında daha ayrıntılı bilgi sahibi olmamıza katkı sağlayacaktır. Sigorta sektörü finansal sistem içinde önemli bir paya sahipken, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ve tasarruf alışkanlıkları ile yakından bağlantılıdır. Tasarruf oranlarının düşük olması sektörün gelişiminde önemli bir etken olarak görülmektedir. Ülkemizde de özellikle 2000 yıllardan sonra tasarruf oranlarının düşme eğiliminde olması bu konuya daha fazla dikkat çekilmesine neden olmuştur. Özellikle son yıllarda bireysel emeklilik sistemi üzerinde yapılan yasal değişimler ile daha çok kişinin sistemin içinde olması ve tasarruf oranlarının arttırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda ülkemizde sigortalı sayısının artması son derece önemlidir. Kişilerin sahip oldukları varlıkların sigorta aracılığıyla korunması yoluyla genel ekonominin

büyük kayıplar yaşaması azaltılabilecektir. Sigorta sektörünün ülkemizde GSMH'nın 35 katına denk gelen bir tutarda teminat oluşturması bu sektörün önemini açıklamaktadır.

Bu araştırma; bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi ile sigorta (Yangın ve DASK, trafik, sağlık, hayat sigortası veya diğerlerinden en az biri) yaptırma davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında anketin ilk bölümünde Lusardi ve Mitchell (2007)'de yer alan ve temel düzey finansal okuryazarlık ölçümünde kullanılan paranın zaman değeri, enflasyon ve çeşitlendirme kavramlarını içeren 3 soru yer almaktadır. Araştırmanın evrenini Bilecik ve çevre illerde yaşayan farklı meslek gruplarında çalışan kişiler oluştururken, 429 katılımcının anket sonuçları değerlendirmeye alınmıştır. Katılımcıların %54,3'ü kadın ve %45,2'u erkek iken, %60,1'i evli, %36,6'sı bekâr, %22,4'ü 31-35 yaş, %19,1'i ise 25-30 yaş arasındadır. Eğitim durumuna bakıldığında katılımcıların %45,5'i lisans mezunudur. Katılımcıların yaklaşık yaklaşık %38,5'inin gelir seviyesi, 1500-3000 TL aralığındadır.

Finansal bilgi düzeylerinin ölçülmesinde ise; anketin ilk bölümünde yer alan 1. ve 2. sorulara cevap veren erkek katılımcıların oranı %61,7 iken; kadın katılımcılarda ise bu oran %38,3'e gerilemektedir. Tüm sorulara doğru yanıt veren katılımcılar incelediğinde; %61'ini erkekler ve %39'unu kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Bu bağlamda paranın bugünkü değeri, enflasyon ve çeşitlendirme, faiz ve hisse senetleri gibi finansal konulardaki temel düzeyler incelendiğinde; erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha fazla bilgi sahibi oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Cinsiyet açısından finansal okuryazarlık düzeyleriyle ilgili, başta OECD bünyesinde olmak üzere yapılan birçok çalışmada benzer sonuçlar gözlemlenmiştir. Kadınların eğitim seviyelerinin yükseltilmesi, finansal farkındalıklarının artırılması ile bu oranların yukarıya çekilmesi amaçlanmaktadır. Özellikle hem uluslararası hem de ulusal boyutta kadınların finansal sistem içinde daha fazla yer alması, hane halkı gelirlerinde ve tasarruflarında daha etkin olabilmesi üzerinde durulmaktadır.

Katılımcıların %61,8'inin sigorta poliçesinin olduğu, en yüksek payın %40,1 ile yangın, %39,2 ile trafik sigortası, %34,3 ile sağlık, %31,2 ile Kasko, %25,4 ile DASK olarak ifade edildiği görülmüştür. Aynı katılımcının birden fazla poliçesi de olabilmektedir. Yapılmış poliçelerin %26,6'sının 1-2 yıllık süre geçmişinin olduğu, %16,1'inin ise 5-6- yıldan daha uzun bir süredir devam ederek geldiği görülmektedir. İlk defa poliçe sahibi olan katılımcılar ise %12,6 oranındadır. Katılımcıların %40,3'ü poliçelerini yenilerken aynı acenteyi tercih etmekte, %31,9'u ise farklı acentelerdeki primleri karşılaştırarak acente tercihlerini yapmaktadır.

OECD bünyesinde 2017 yılında yapılan araştırmada Türkiye'de sigortalı olma oranı %19 olarak görülmüş ve her beş kişiden sadece birinin sigorta poliçesinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu araştırma kapsamında ise bu oran %60'lar seviyesindedir. Katılımcıların %45,5'inin lisans mezunu olmasının bu oranı olumlu yönde desteklediği düşünülmektedir. Ayrıca araştırmanın bölgesel sınırlılıkları, meslek grupları veya katılımcıların çoğu ile yüzyüze görüşmeler yapılarak anketin doldurulması bu oranı etkilemiş olabilecektir. Bunların dışında henüz tam olarak belirlenemeyen farklı faktörlerin de bu oranı etkilemiş olabileceği, yeni araştırmalar yapılması konusunda geniş bir alan açmaktadır.

Araştırma kapsamında bu konuyla ilgili olarak, sigorta poliçesi bulunmayan katılımcılara bunun nedeni sorulduğunda; "sigortalanacak evim ya da arabam yok" cevabı %16,6 ile ilk sırayı almaktadır. Katılımcıların gelir seviyesine göre ayrımı hatırlandığında, üst gelir gruplarındaki katılımcı sayısının azlığı da bu sonucu desteklemektedir. "Sigortaya ihtiyaç duymuyorum" diyen katılımcıların oranı %7,2 iken, "Sigorta hakkında bilgi sahibi değilim" diyenler %5,4, "Sahip olduğum varlıkları kendim koruyabilirim" diyen katılımcıların oranı ise %2,6 olarak sıralanmaktadır. Sigorta yaptırma konusunda toplumun bilgi düzeyinin yükseltilmesi ile sigortalı olmaya farklı nedenlerden dolayı uzak duran bireylerin ikna edilmesi gündeme gelebilecektir.

Sigorta poliçesine sahip bireylerin ilgili sorular kapsamında finansal okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde ise; 1. ve 2. Soruya cevap verenlerin %70,5'i sigorta poliçesine sahiptir. Temel finansal okuryazarlık sorularının tamamına doğru cevap verenlerin %74,5'i sigorta poliçesine sahiptir. Sigortası olmayan katılımcıların ise %29,5'i 1. ve 2. Soruya cevap doğru verirken, her üç soruya da cevap verenlerin oranı %25,5'dir. Sigorta poliçesi bulunmayan kişilerde finansal okuryazarlık sorularına doğru cevap verme oranı daha düşük olarak gözlemlenmiştir. Sigortalı olma ile finansal okuryazarlık sorularına doğru cevap verme yüzdeleri yukarıdaki gibi olmakla birlikte, istatistiksel olarak Ki-Kare değerlerinin bir farklılığa işaret etmediği görülmektedir. Buna göre incelenen verilerden de görüldüğü üzere; (sigortalı olma durumunda) bireyin sadece finansal bilgisinin sigorta yaptırma üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Kişilerin sigortalı olmasını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, sigortacılık sektörü kapsamındaki temel kavramlar hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları, biliyor olsalar bile sigortaya ihtiyaç duyup duymadıkları yani bilginin davranışa ne kadar yansdığı, akla gelen ilk araştırma konuları arasında yer alabilecektir.

Anketin ilk bölümünde yer alan temel finansal kavramların hesaplanmasını içeren sorularda “bilmiyorum” cevabı da bulunmaktadır. Kendi bilgi seviyesini bilen katılımcılardan, eğer kendisine sorulan soruları bilmiyor ise bunu işaretlemesi beklenmekte ve buna göre bilgi düzeyinin farkında olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Yapılan diğer çalışmalarda da katılımcıların cevabı bilmiyor olsa bile, bilmiyorum demek yerine farklı bir şıkkı işaretlediği görülmüştür. Bunun bireylerdeki finansal bilgi ve farkındalık seviyesi yükseldikçe azalacağı varsayılmaktadır (Lusardi, ve Mitchell, 2007:10). Bu çalışmada da benzer bir durum gözlenmekte, sigorta poliçesi olan katılımcıların olmayanlara göre bilmiyorum şıkkını işaretleme oranı daha yüksek olarak (yaklaşık %57) gerçekleşmektedir.

Araştırma kapsamında gözlemlenen bulgulara bağlı olarak; söz konusu temel finansal okuryazarlık sorularının tamamına doğru cevap verenlerin sigortalı olma oranlarının yüksek olma eğiliminde olması son derece olumlu bir gelişmedir. Lisans mezunları arasında sigortalı olma oranının yüksek olmasına bağlı olarak, eğitim seviyesinin pozitif yönde bir etkisinin olduğu düşünülmektedir. Kişilerin finansal eğitim kapsamında finansal bilgi seviyelerinin yükseltilmesi, sigortacılık alanındaki temel kavramların da eğitim programlarına dâhil edilmesi olumlu gelişmeleri gözlenir hale getirebilecektir.

Benzer şekilde finansal okuryazarlık kapsamında yapılan ve sayıları gittikçe artan çalışmaların “sigorta okuryazarlığı” çerçevesinden de bakılarak yenilerinin yapılmasının, literatürde bu alandaki bulguların artmasına ve farkındalık seviyelerinin yükselmesine destek olacağı düşünülmektedir. Bu ve benzer araştırmaların ankete alınan finansal bilgi ve finansal tutum ve özellikle finansal davranış sorularının arttırılarak, daha fazla sayıda katılımcı üzerinde uygulanması önerilmektedir. Tutum ve davranış ifadelerinin sigortalı olma üzerinde daha etkili olabileceği, bu olası davranışların nasıl bir finansal eğitim ile kazandırabileceği araştırmaların artmasına bağlı olarak daha bilinir hale gelebilecektir.

KAYNAKLAR

Altıntaş, K.M. (2009) Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okur Yazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitimi Modeli, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 2009, 151-176.

Atkinson, A. and Messy, F-A. (2013), "Promoting Financial Inclusion Through Financial Education: OECD/INFE Evidence, Policies and Practice", OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 34, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/5k3xz6m88smp-en>.

Atkinson, A. ve Messy, F.-A., (2012), Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study, OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5k9csfs90fr4-en.pdf?expires=1562000550&id=id&accname=guest&checksum=D37EBB6F9EB42E0514CB098F48C14D2F>

Baştürk F.H., Kamışlı S., Damar A. (2017). Cinsiyete Göre Finansal Okuryazarlık Düzeyindeki Farklılık, 2. Uluslararası Ekonomi Yönetimi ve Pazar Araştırmaları Kongresi, 24-25 Mart, Kocaeli.

Bayram, S. S. (2010). *Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Eskişehir.

Capuano ,A., Ramsay, I. (2011), What Causes Suboptimal Financial Behaviour? An Exploration of Financial Literacy, Social Influences and Behavioural Economics, SSRN Electronic Journal.

Cihangir, M. ve Ergin, E. (2015). Finansal Okuryazarlığın Temel Düzeyde İncelenmesi: Osmaniye İlinde Ankete Dayalı Bir Araştırma, *The Journal of Academic Social Science*, 3(13), 492-511.

Coşkun, A., Karaca, H. S., Karahan, C. C. ve Ünal, G. (2014). *Türkiye'de Finansal Erişim ve Okuryazarlık* http://www.teb.com.tr/upload/PDF/foe_endeks_rapor_2014.pdf.

Dvorak, T. ve Hanley, H. (2010). Financial Literacy and The Design of Retirement Plans. *The Journal of Socio-Economics*, 39(6), 645-652.

Fettahoğlu, S. (2015). Hane Halkının Finans Eğitimi ve Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Kocaeli'nde Bir Araştırma. *Journal of Accounting & Finance*, 101-115.

Gürbüz, S. ve Şahin, F., (2014), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Hastings, J. S., Madrian, B.C. and Skimmyhorn, W. L. (2013), Financial Literacy, Financial Education, and Economic Outcomes, The Annual Review of Economics is online at economics.annualreviews.org

Hastings Justine S., Madrian, Brigitte C., Skimmyhorn, William L., (2012), Financial Literacy, Financial Education And Economic Outcomes, National Bureau of Economic Research, Working Paper 18412, <http://www.nber.org/papers/w18412>

Hilgert, M., Hogarth, J., and Beverley, S. (2003). Household Financial Management: The Connection Between Knowledge And Behavior. Technical report #309-322. Federal Reserve Bulletin.

Kalkınma Bakanlığı, (2013). 10. Kalkınma Planı (2014-2018): Ankara: Kalkınma Bakanlığı.

Lucey, T. A. (2005). Assessing the Reliability and Validity of The Jump \$ Tart Survey of Financial Literacy. *Journal of Family and Economic Issues*, 26(2), 283-294.

Lusardi, A. ve Mitchell, O. S., 2007, Financial Literacy and Retirement Planning: New Evidence from The Rand American Life Panel. Michigan Retirement Research Center Research Paper No. WP, 157. ,1-33

Lusardi, A. ve Mitchell, O. S. (2009). Financial Literacy: Evidence and Implications for Financial Education. Trends and Issues, TIAA-CREF Institute.

Mandell, L. (2007). Financial Literacy of High School Students. In J.J. Xiao (Ed.), Handbook of Consumer Finance Research (pp. 163-183). New York, NY: Springer.

Marcolin, S. ve Abraham, A. (2006). *Financial Literacy Research: Current Literature and Future Opportunities*. Paper presented at the 3rd International Conference on Contemporary Business, Australia: Faculty of Commerce, Charles Stuart University.

Markow, D. ve Bagnaschi, K. (2005). *What American Teens & Adults Know About Economics*. http://www.councilforeconed.org/cel/WhatAmericansKnowAboutEconomics_042605-3.pdf

- McCormack, L., Bann, C., Uhrig, J., Berkman, N. ve Rudd, R. (2009). Health Insurance Literacy of Older Adults. *Journal of Consumer Affairs*, 43(2), 223-248. doi:10.1111/j.1745-6606.2009.01138.x
- Moore, D. (2003). Survey of Financial Literacy in Washington State: Knowledge, Behavior, Attitudes, and Experiences. Technical Report n. 03-39, Social and Economic Sciences Research Center, Washington State University.
- Müller, S. ve Weber, M. (2010). Financial Literacy and Mutual Fund Investments: Who Buys Actively Managed Funds? *Schmalenbach Business Review*, 62, 126-153.
- OECD, (2005). Improving Financial Literacy, OECD Publishing.
- OECD, (2009), Financial Literacy and Consumer Protection: Overlooked Aspects of the Crisis, Recommendation on Good Practices on Financial Education and Awareness Relating to Credit, June, <http://www.oecd.org/daf/fin/financial-markets/43138294.pdf>
- OECD (2016), OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies, www.oecd.org/finance/OECD-INFE-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-Competencies.pdf
- OECD (2017), G20/OECD INFE report on adult financial literacy in G20 countries, <http://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/G20-OECD-INFE-report-adult-financial-literacy-in-G20-countries.pdf>
- OECD/INFE (2012), High-Level Principles on National Strategies for Financial Education, <http://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/OECD-INFE-Principles-National-Strategies-Financial-Education.pdf>
- Özdemir, K. K. (2012). *Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması Ön Sonuçları*. Paper presented at the TÜSİAD Finansal Okuryazarlık Konferansı, İstanbul Sabancı Center.
- Politi, M. C., Kaphingst, K. A., Kreuter, M., Shacham, E., Lovell, M. C. ve McBride, T. (2014). Knowledge of health insurance terminology and details among the uninsured. *Medical Care Research and Review*, 71(1), 85-98. doi:10.1177/1077558713505327
- SEGEM,(2011), Türkiye’de Sigortacılık ve Aktüerya Eğitimi, Üniversitelerde Sigortacılık Lisansüstü Eğitimi Çalışma Grubu Raporu, 16-17 Nisan, 1-14
- Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, (2017), Hazine ve Maliye Bakanlığı Sigorta Denetleme Kurulu
- Şarlak, Z. (2011). *Finansal Okuryazarlık* (H. I. Durmuş Ed.). İstanbul: Nakış Ofset.
- Temizel, F. ve Bayram, F. (2011). Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 73-86.
- TCMB, (2011), Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim, https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/362bbf12-7d95-47eb-9d4d-13039893ce5e/finansal_egitim.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-362bbf12-7d95-47eb-9d4d-13039893ce5e-m3fBaLY
- TCMB, (2015). Finansal Eğitim. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Bülteni, Sayı:37.
- TCMB, (2017), Finansal Okuryazarlık: Bireysel ve Toplumsal Faydaları, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Bülteni, Sayı:48, 2-5.
- Türkiye Sigorta Birliği Faaliyet Raporu, (2014), <https://www.tsb.org.tr/Document/Yayinlar/2014%20Y%C4%B1%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf>
- Uralcan, Ş. G. (2011) Finansal Eğitim Ulusal Stratejisi Oluşumunda Özel Sigorta Sektörüne Yönelik Eğitimlerde Önem Taşıyan Makro Analizler, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12 (2), 113-137.
- Van Rooij, M., Lusardi, A. ve Alessie, R. (2011). Financial Literacy and Retirement Planning in The Netherlands. *Journal of Economic Psychology*, 32(4), 593-608.
- Volpe, R.P., Chen, H., & Pavlicko, J.J. (1996). Personal Investment Literacy Among College Students: A Survey. *Financial Practice and Education*, 6, 86-94.
- Volpe, R.P., Kotel, J.E., & Chen, H. (2002). A Survey of Investment Literacy Among Online Investors. *Financial Counseling and Planning*, 13, 1-16.

29021 sayılı Resmi Gazete, (2014). Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması, Stratejisi ve Eylem Planları, Başbakanlık Genelge 5 Haziran 2014.

www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion/overview.

EK-1 Araştırmada Kullanılan Anket

Aşağıda yer alan "Finansal Bilgi" ile ilgili ifadelere cevap veriniz? Lütfen uygun kutucuğa işaret koyunuz.

1.Vadeli mevduat hesabınızda 100 TL ve yıllık faiz oranının da %2 olduğunu varsayalım. 5 yıl sonra, hesabınızdaki paranın toplam tutarının ne kadar olacağını düşünürsünüz?

a.102 TL'dan daha fazla b. Tam 102 TL c.102 TL'den az d.Bilmiyorum e.Cevap vermek istemiyorum

2.Vadeli mevduat hesabınızın 1 yıllık faiz oranının %1 ve enflasyon oranının da yıllık %2 olduğunu varsayalım. Bir yıl sonra hesabınızdaki para ile ne kadar satın alma işlemi yapabilirsiniz?

a.Bugünkünden daha fazla b.Bugünkü kadar c.Bugünkünden az d.Bilmiyorum e.Cevap vermek istemiyorum

3.Aşağıdaki ifadeye Doğru veya Yanlış olarak cevap veriniz.

"Satın alınan tek bir şirkete ait hisse senedi, genellikle bir yatırım fonundan daha güvenli getiri sağlar."

a.Doğru b.Yanlış c.Bilmiyorum d.Cevap vermek istemiyorum

4. Cinsiyetiniz

a.Erkek b. Kadın

5.Medeni Durum

a.Evli b.Bekar

6.Yaşınız

a.18 yaş altı b.18-24 c.25-30 d.31-35 e.36-40 f.41-45 g.46-50 h.50-65 g.65 yaş üstü

7.Eğitim Durumunuz

a.İlkokul b.Ortaokul c.Lise d.Meslek Lisesi e.Önlisans f.Lisans g.Yüksek Lisans h.Doktora

8.Geliriniz

a.Yok b.1-1000 c.1001-1500 d.1501-2000 e.2001-2500 f.2501-3000 g.3001-3500 h.3501-4000
i.4001-4500 j.4501-5000 k.5001-5500 l.5501-6000 m.6001+

9.Sigorta Poliçeniz var mı?

a. Evet(aşağıdaki sorudan devam ediniz) b. Hayır (son soruyu cevaplayınız)

10.Hangi sigortaya/lara sahipsiniz?

a.Konut b.Kasko c.Dask d.Hayat e.Trafik f.Sağlık g. Diğer.....Yazınız

11.Sahip olduğunuz Poliçeyi Kaç yıldır yeniliyorsunuz?

a.İlk defa yapıyorum b.1-2 yıl c.3-4 yıl d.5-6 yıl e. daha fazla

12.Sigorta poliçemi yenilerken

a.Aynı acenteyi tercih ederim b.Farklı acentelerdeki primleri karşılaştırır sonra tercih yaparım.

13.Sahip olduğunuz poliçe yok ise sebebini yazınız?

a.Sigortaya ihtiyaç duymuyorum

b.Sahip olduğum varlıkları kendim koruyabilirim

c.Sigorta yerine kendim para ayırırım.

d.Sigortalanacak evim ya da arabam yok

e.Sigortayı gerekli görmüyorum.

f.Sigorta hakkında bilgi sahibi değilim.